

การศึกษาการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว ต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง
ของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

นางชวนขวัญ สิ้นธกมร

โครงการศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF USING FAMILY PSYCHOEDUCATION PROGRAM ON SELF-CARE
BEHAVIORS OF SCHIZOPHRENIC PATIENTS IN COMMUNITY,
PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

Mrs. Choukwan Sinpamorn

An Independence Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Mental Health and Psychiatric Nursing

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อโครงการศึกษาอิสระ

การศึกษาการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัวต่อ
พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

โดย

นางชวนขวัญ สิ้นธิภมร

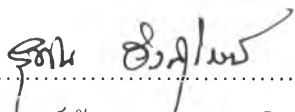
สาขาวิชา

การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาอิสระ

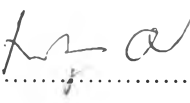
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำโครงการศึกษาอิสระ
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอกหญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบโครงการศึกษาอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ เตีอญวณิชชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาอิสระ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นางเพชรี คันธสายบัว)

ชวนขวัญ สิ้นธัมมร: การศึกษาการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัวต่อพฤติกรรม
การดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (A STUDY OF
USING FAMILY PSYCHOEDUCATION PROGRAM ON SELF-CARE BEHAVIORS
OF SCHIZOPHRENIC PATIENTS IN COMMUNITY, POTHARAM DISTRICT,
RATCHABURI PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ,
144 หน้า

การศึกษานี้เป็นการดำเนินโครงการศึกษาอิสระ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ
พฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมสุขภาพจิต
ศึกษาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างคือ ครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งได้รับ
การคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 20 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ใน
การศึกษา คือ โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว ซึ่งพัฒนามาจากจิราพร รักการ (2549) ตาม
แนวคิดของ Anderson et al. (1980) ประกอบด้วย 5 กิจกรรมได้แก่ 1) การสร้างสัมพันธภาพและ
แรงจูงใจ 2) การให้ความรู้เรื่องโรคจิตเภท 3) การพัฒนาทักษะการจัดการกับอาการที่เป็นปัญหา
และการป้องกันการป่วยซ้ำ 4) การส่งเสริมสุขภาพจิตและพัฒนาทักษะการเผชิญความเครียด 5)
การพัฒนาทักษะปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและค้นหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการ
เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน
เครื่องมือที่ใช้กำกับการศึกษาคือ แบบวัดความรู้ของผู้ป่วยและผู้ดูแล เครื่องมือทุกชุดผ่านการ
ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เครื่องมือ 3 ชุดหลังมีค่าความเที่ยง
อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .77 และคูเดอริชาร์ดสันเท่ากับ .83 และ .76 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างของคะแนน โดยใช้สถิติ
ทดสอบที (Dependent t-test)

ผลการศึกษาที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

คะแนนพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน หลังได้รับโปรแกรม
สุขภาพจิตศึกษาครอบครัว สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งพฤติกรรมดูแลตนเองโดยรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านการใช้
ยาทางจิตและสารเสพติด ด้านการดูแลสุขภาพจิต ด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและด้านการ
ป้องกันการกลับซ้ำ ($t = -9.42, -5.07, -9.34, -5.27,$ และ -5.67 ตามลำดับ)

สาขาวิชา.....การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช.....
ปีการศึกษา.....2552.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่อ.ที่ปรึกษา.....

ชวนขวัญ สิ้นธัมมร
KSA

5177804536: MAJOR MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING
KEYWORD: FAMILY PSYCHOEDUCATION PROGRAM /SELF-CARE BEHAVIORS/
SCHIZOPHRENIC PATIENTS

CHOUNKWAN SINPAMORN: A STUDY OF USING FAMILY
PSYCHOEDUCATION PROGRAM ON SELF-CARE BEHAVIORS OF
SCHIZOPHRENIC PATIENTS IN COMMUNITY, PHOTHARAM DISTRICT,
RATCHABURI PROVINCE. ADVISOR: PENPAKTR UTHIS, Ph.D., 144 pp.

The objective of this independent project study was to compare self-care behaviors of schizophrenic patients in community before and after the utilization of family psychoeducation program. A purposive sample of 20 families of schizophrenic patients in community, Photharam Distric, Ratchaburi Province, who met the inclusion criteria were recruited. The instrument utilized in this study was a Family Psycho-education program which was developed by Jiraporn Rakkarn (2549) based on Anderson et al. (1980). The program consisted of 6 activities which were: 1) building relationships and motivation to care; 2) providing knowledge of disease; 3) symptoms management and relapse prevention skills training; 4) promoting mental health and coping skills training and 5) daily activities and seeking social support skills training. Self-care behavior questionnaire was used as a data collection instruments. The Knowledge test for caregiver and family member were used to monitor the instruments. All instruments were examined for content validity by 3 professional experts. The reliability of the three latter instruments were reported using Chronbach’s Alpha coefficient as of .89 and KR-20 as of .83 and .76 respectively. Frequency, mean, standard deviation and dependent t-test were used for data analysis.

Major findings were as follows :

The scores on self-care behaviors of schizophrenia patients after the utilization of family psychoeducation program were significantly higher than that before at p .05 for both total scores as well as 4 sub-domains namely antipsychotic drug and used of substance abuse, mental health care, daily activities, and preventing relapse (t =-9.42, -5.07, -9.34, -5.27, -5.67 respectively).

Field of Study :Mental Health and Psychiatric Nursing... Student’s Signature : *Chounkwan Smpu...*
Academic Year :2009..... Advisor’s Signature : *Penpaktr Uthis*

กิตติกรรมประกาศ

โครงการศึกษาอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการอิสระ ผู้ซึ่งให้ความรู้ ชี้แนะแนวทางในการทำการศึกษา เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษาเกิดการมุ่งมั่น เกิดพลังที่จะทำให้โครงการศึกษาอิสระ สำเร็จ ตลอดจนให้ความเมตตา เสียสละเวลาส่วนตัว เอาใจใส่ และให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษามาโดยตลอด ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ถิ่นบุญรัชชัย ประธานสอบโครงการศึกษาอิสระและอาจารย์เพชร คันธสายบัว กรรมการสอบโครงการศึกษาอิสระที่ให้ความเมตตาและกรุณา ให้คำแนะนำที่ทำให้โครงการศึกษาอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณนายแพทย์กฤษณะ สุวรรณโกมลชัย ดร.กนกอร ชาวเวียง คุณทิพวรรณ เหลืองอร่ามชัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ที่สนับสนุนทุนการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ที่ให้โอกาสผู้ศึกษาได้เข้าศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

ขอขอบพระคุณ คุณจิราพร รักการที่กรุณาอนุญาตให้นำเครื่องมือมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัวและขอขอบพระคุณคุณรัชณี ศรีหิรัญและงานจิตเวชชุมชน โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ที่อนุญาตให้ใช้เครื่องมือในการศึกษา

ขอขอบพระคุณคุณจารุวรรณ หีบท่าไม้ หัวหน้างานจิตเวชโรงพยาบาลโพธาราม รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกท่านซึ่งไม่ได้เอ่ยนามที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาและดำเนินการศึกษาจนสิ้นสุดกระบวนการ กระทั่งผู้ศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้

ท้ายสุดนี้คุณค่าและประโยชน์ที่มีอยู่ในโครงการศึกษาอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแด่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ป่วยจิตเภทและครอบครัวผู้ป่วยจิตเภททุกท่าน ให้มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่สมบูรณ์ แข็งแรงตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการศึกษาอิสระ.....	7
แนวเหตุผลและสมมติฐาน โครงการศึกษาอิสระ.....	7
ขอบเขตโครงการศึกษาอิสระ.....	11
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	59
การดำเนินการโครงการศึกษาอิสระ.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
5 สรุปผลโครงการศึกษาอิสระ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	109
ภาคผนวก.....	120
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	121
ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการศึกษา.....	123
ภาคผนวก ค แบบฟอร์มพิทักษ์กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ ในการศึกษา.....	127
ภาคผนวก ง เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแล ตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม สุขภาพจิตศึกษาครอบครัว.....	140
ประวัติผู้เขียนโครงการศึกษาอิสระ.....	144

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้านตามโปรแกรม ครั้งที่ 1-5.....	72
2	คะแนนความรู้ของผู้ป่วยเกี่ยวกับ โรคจิตเภทหลังการใช้โปรแกรมสุขภาพจิต ศึกษาครอบครัว.....	89
3	คะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยจิตเภท สำหรับผู้ดูแลหลังการใช้โปรแกรม สุขภาพจิตศึกษาครอบครัว.....	90
4	คะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยจิตเภท สำหรับสมาชิกหลังการใช้ โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว.....	91
5	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน จำแนกตามอายุ และ ระยะเวลาการเจ็บป่วยด้วยโรคจิตเภท.....	94
6	จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน จำแนกตาม เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ผู้ดูแลผู้ป่วยและผู้รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย.....	95
7	จำนวนและร้อยละของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรสระดับการศึกษา อาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย รายได้ครอบครัว ความเพียงพอของรายได้.....	96
8	จำนวนและร้อยละของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย สถานภาพสมรส.....	98
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน จำแนกเป็นรายด้านก่อนและหลังการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว.....	100
10	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน จำแนกเป็นรายข้อก่อนและหลังการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว.....	140